

Aloite vaalii omantunnon- ja uskonnonvapautta:

”Haluamme maailman paremmaksi paikaksi erilaisuudelle”

Yleismaailmallisen omantunnonvapauden peruskirja julkistettiin viime viikolla europarlamentaarikko Sari Essayah'n emännöimässä tilaisuudessa Euroopan parlamentissa.

*Merja Eräpollku
Jacqueline Raema ja
EPP-ryhmä, kuovat*

Globaalin aikakauden keskellä ihmiset elävät päivittäin hyvin merkittävän erilaisuuden keskellä. Ympäri maailmaa jännitteet uskontojen ja elämäntapojen välillä ovat kasvaneet.

Monet tieteelliset tutkimukset ja raportit osoittavat, että mielipiteen-, omantunnon- ja uskonnonvapaus on maailmassa nykyisin monin tavoin uhattu tai lai-

minlyöty.

- Tämän huomaa esimerkiksi Euroopan parlamentin käsitellessä ns. kiireellisiä kannanottoja. Yhä useampi näistä ihmisoikeuskannanotoista koskee tilanteita, joissa ihmiset kärsivät ajatustensa tai uskonsa vuoksi. Globalisaation edetessä myös uudenlaiset haasteet ovat nousseet esiin, totesi Sari Essayah.

50 asiantuntijaa ja kolmen vuoden työ

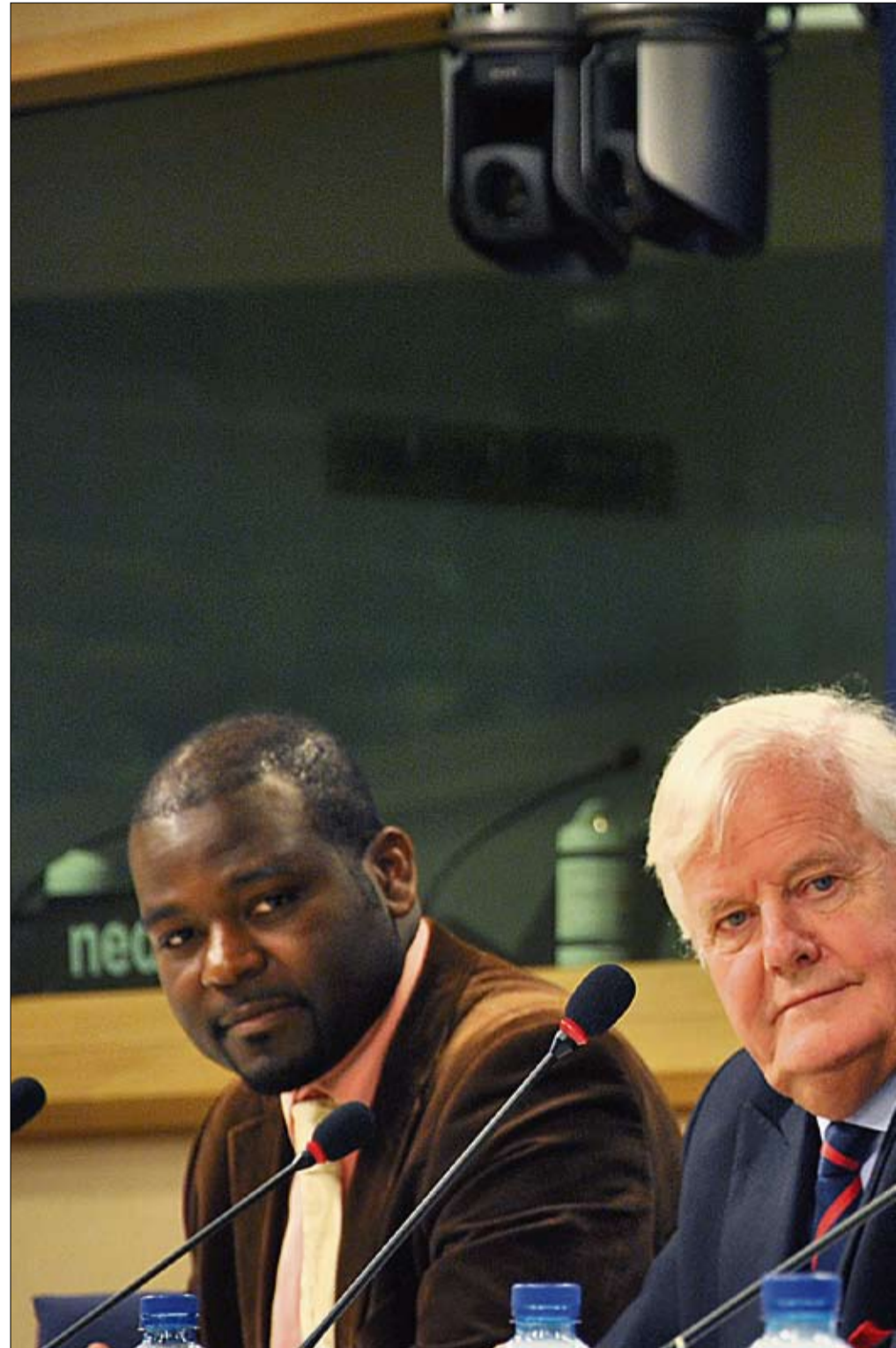
Euroopan parlamentissa julkistettua omantunnonvapauden peruskirjaa on ollut kolmen vuoden aikana laatimassa yli 50 tieteen ja kansalaisjärjestöjen edustajaa. Yhtenä aktiivisena tahona on ollut Euroopan evankelinen allianssi, jonka Brysselin toimipisteen johtaja **Christel Lamère Ngnambi** oli yhteydessä Essayah'n toimistoon julkistamistilaisuuden järjestämiseksi yhteistyönä.

Peruskirjan tavoitteena on ollut tarjota uudenlainen visio siitä, miten mielipiteen omantunnon ja uskon-

Kansainvälistymisen myötä yhä erilaisempia kulttuuriryhmiä elää samalla alueella, mikä samalla lisää suvaitsemattomalle nationalismille.

nonvapaus voi toteutua yhä lisääntyvän erilaisuuden ja moninaisuuden keskellä kaikenuskoisille ja myös uskonnottomille ihmisille.

Sen tarkoitus on vahvistaa ja tukea Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistuksen 18. artiklaa koskien mielipiteen-, omantunnon-

Viime viikolla Euroopan parlamentissa pidetyssä tiedotustilaisuudessa uutta omantunnonvapauden allianssista sekä asiakirjaa ideoineet ja työstäneet tohtori Os Guinness ja tohtori Thomas Schirrmacher.

ja uskonnonvapautta. Yksi peruskirjan suosittelijoista on YK:n uskonnon- ja uskonvapauden erityisraporttija **Heiner Bielefeldt**.

Bielefeldt kiitteli tekstiä vuolaasti ja innostuneena. Hänen mukaansa peruskirja on huolellisesti laadittu ja huomioi hyvin juridiset lähtökohdat, mutta on myös luova ja innovatiivinen dokumentti, joka selventää omantunnon- ja uskonvapauden periaatteita ja avaa niiden käytännön soveltamista moniarvoisessa yhteiskunnassa.

- Tämä on vahva asiakirja, kuvaili Bielefeldt.

Peruskirja sallii erilaisuuden luovuttamattoman arvon

Vaikka peruskirja ei ole virallinen sopimus, tulee sillä hänen mukaansa olemaan monenlaista käyttöä kansainvälisen yhteisön toiminnassa.

Peruskirjan laatimisen ideoi englantilainen kirjailija ja sosiaalikiitikko, tohtori **Os Guinness**, joka yhdessä saksalaisen uskonto-

sosiologin, tohtori **Thomas Schirrmacherin** kanssa johti tekstin laatimista.

- Halusimme tekstistä sellaista, mihin ihmiset voivat viitata. Jatkossa työstämme ihmisoikeusaktivistien kanssa sen käytäntöön viemistä, Guinness kertoi. Tekstin selkeänä tarkoituksena on myös olla kansalaiskoulutuksen väline, ”jotta vapaudesta tulee Alexis de Tocquevillen sanoin sydämen tapa”.

- Peruskirja sallii jokaiselle vapauden olla uskollinen sille, mitä uskoo ja tunnistaa erilaisuuden luovuttamattoman arvon.

Maallistunut Eurooppa haluaa piilottaa uskonnon

Omantunnonvapauden peruskirja nostaa realistisesti esille globalisoituneen maailman moniarvoistumisen ja uskomusten, maailmankatsomusten ja elämäntapojen syvenevän monimuotoisuuden.

Maallistuminen myötä Euroopassa uskonto halutaan piiloon ja marginalisoida. Esimerkiksi islamilaistu-

nessa Turkissa on aiempaa vaikeampaa olla ateisti.

- Aiemmat tavat kohdata erilaisuutta ovat osoittautuneet toimimattomiksi nykyisessä globaalissa maailmassa.

- Haluamme tehdä maailman paremmaksi paikaksi erilaisuudelle, korosti Guinness.

- Mutta emme ole utopisteja, hän jatkoi.

Kolme neljäsosaa maailman väestöstä elää maissa, joissa on uskonnollista vainoa.

- Tunnusomaista nykyajalle on erilaisten ääriyhtymien voimakas esiintulo ja niiden luomat paineet muille saman uskonnon edustajille, Schirrmacher kuvaa ja ottaa esimerkiksi muslimien tarpeen osoittaa lojaalisuutta omilleen.

Toinen tyypillinen piirre on kansallismielisyyden nousun aiheuttamat ristiriidat. Kansainvälistymisen myötä yhä erilaisempia kulttuuriryhmiä elää samalla alueella, mikä samalla lisää maaperää suvaitsemattomalle nationalismille.

Euroopassa on myös toi-

en peruskirjaa esittelivät europarlamentaarikko Sari Essayah'n kanssa Christel Lamère Ngnambi (vas) Euroopan evankelisesta cher.

senlaisia omantunnonvapauden loukkauksia, jotka ovat johtuneet esimerkiksi siitä, ettei ole ammatissaan voinut hyväksyä samaa sukupuolta olevien parien avioliittoja, aborttien suorittamista tai ehkäisyvälineiden myymistä.

Myös vieraat uskonnot luovat ongelmia. Esimerkiksi Ranskassa, sikhit pakotettiin riisumaan turbaaninsa henkilökortin kuvaa varten, minkä he kokivat hyvin häpeällisenä ja oman uskontonsa ja kulttuuri-identiteettinsä kieltämisenä.

Ranskassa ei saa rukoilla julkisesti, Kreikassa pitää

Schirmmacherin mukaan omantunnon- ja uskonnonvapauden ongelmat näyttävät usein aivan vastakkaisina. Esimerkkinä hän toteaa, että Kreikassa oppilas voi saada heikompia arvosanoja, jos ei suostu osallistumaan aamurukoukseen, kun taas Ranskassa koulussa ei saa rukoilla julkisesti. Joissakin maissa homoseksuaalisuuden kritisointi voi aiheuttaa

työpaikan menettämisen. Jossain toisissa työnsä voi menettää suhtautumalla liian myönteisesti homoseksuaalisuuteen.

Omantunnonvapauden peruskirja haastaa maallistumisen, joka pyrkii uskonnon pois sulkemiseen. Se pyrkii toimimaan sen puolesta, että jokaisella olisi vapaus uskontoonsa myös julkisella areenalla.

Mutta eikö uskonnonvapaudelle voida asettaa rajoja, kysyttiin tilaisuudessa. Jokaisella on vapaus uskoa mitä haluaa, mutta vapaus ei tietenkään ole rajaton mitä tulee uskon aiheuttamaan käyttäytymiseen ja tekoihin, sillä ne koskettavat aina myös toisia ihmisiä.

Rajan yksilön vapauksille ja oikeuksille asettaa muiden ihmisten samat oikeudet. Joskus ne törmäävät ja silloin tarvitaan oikeuksien ja vapauksien yhteensovittamista, peruskirjan laatijat linjaavat.

Kuitenkin rajoitusten mielipiteen-, omantunnon- ja uskonnonvapauden toteutumiselle tulee olla vain

poikkeuksia ja selkeästi rajatuissa tilanteissa.

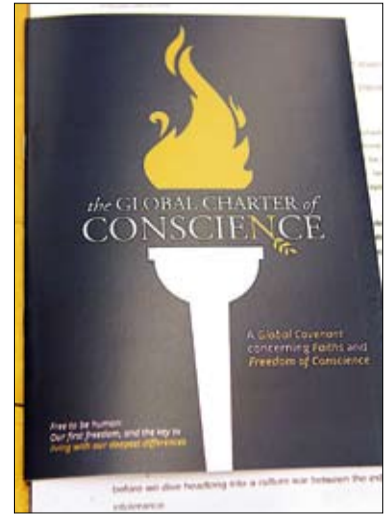
– Halusimme tarjota ratkaisua siihen, miten torjutaan kärjistymistä ja uskonnon ympärillä olevan

katkeruuden lisääntymistä julkisuudessa, niin kutsuttuja kulttuurisotia, sanoo Thomas Schirmmacher.

www.charterofconscience.org

Peruskirjaa koskevassa julkaisuseminaarissa oli läsnä lähes 50 kansalaisjärjestöjen ja EU-instituutioiden edustajaa. Liettuan entinen presidentti, EPP-meppi Vytautas Landsbergis haastoi keskusteluun siitä, miten pitäisi suhtautua turmiollisiin ja vihaa lietsuviin ideologioihin.

Omantunnonvapauden peruskirjaa etsii ratkaisuja, joilla estetään erilaisuudesta aiheutuvien ristiriitojen muuttuminen kulttuurisodaksi. Suosituksensa peruskirjalle on antanut myös libanonilainen ihmisoikeusaktivisti, tohtori Habib Malik, jonka isä oli aikoinaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen keskeisistä luojaista.

KD-meppi Sari Essayah:

”Lainsäädännön turvattava terveydenhuoltohenkilöstön omantunnonvapaus”

Pohjolassakin on epäkohtia omantunnonkysymyksissä. Esimerkkinä Essayah mainitsi terveydenhuoltohenkilöstön omantunnonvapauden puutteet.

– Lääkäreillä myös Suomessa ja Ruotsissa pitää olla oikeus valita, osallistuuko raskaudenkeskeytykseen vai ei, aivan kuten muissa EU-maissa. Tähän meitä patistaa myös Euroopan neuvosto, KD-meppi Sari Essayah muistutti ja vaati pikaisia toimia hoitohenkilökunnan omantunnonvapauden turvaamiseksi hallitusohjelman mukaisesti. EN:n päätöslauselmassa

todetaan, että hoitohenkilökunnalla on oltava oikeus ilman mitään sanktioita tai syrjintää kieltäytyä tekemästä tai avustamasta abortin tai eutanasian suorittamisesta. Neuvoston jäsenmaiden tulee kehittää säädöksensä niin, että ne turvaavat henkilöstön omantunnonvapauden. (Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma (1763) 2010).

Kataisen hallituksen ohjelmassa luvataan selvittää, onko tarvetta ja mahdollisuuksia säätää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstölle oikeus eettisiin perustein kieltäytyä jonkin työtehtäviin kuuluvan toimenpiteen suorittamisesta ja miten asiakkaiden ja potilaiden turvallisesta hoidosta ja palveluista tuolloin huolehdittaisiin”.

Merja Eräpolku